

УДК 347.998.85

М.А. ПАНЧЕНКО,

Донецький юридичний інститут МВС України

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ УПРАВЛІННЯ

Ключові слова: порядок управління, контроль, нагляд, адміністративна відповідальність, права охорона, юридичний захист, адміністративне правопорушення

Формування в Україні демократичної правової держави означає, що публічна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування отримує нову якість – демократичний, правовий та ефективний порядок управління, який розглядається у багатьох аспектах: і як складна багатоаспектна, соціально значима політико-правова та організаційно-правова категорія, і як одна із сторін бюрократичної спеціалізації управлінської праці, і як показник стану державної системи, її окремих елементів, її готовності вирішувати завдання, що стоять перед суспільством тощо. У найзагальнішому розумінні управління розглядається як категорія, що характеризує впорядкування взаємозв'язків і взаємодії певної множини елементів суспільства. Одним із видів управління, за допомогою якого формуються зв'язки у суспільному житті, є соціальне управління, в якому провідну роль відіграє управління державне, адже саме на нього покладається здійснення необхідних заходів впливу на суспільство чи його окремі ланки з метою їх упорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення і розвитку. Однак, складність належної адміністративно-правової охорони та захисту встановленого порядку управління набуває нового значення та полягає в тому, що коло відносин, які потребують регулювання з боку держави, постійно зростає. Тому вдосконалення адміністративного законодавства як важливої складової адмініст-

ративної реформи спрямовується на розвиток демократичних засад, забезпечення охорони та захисту відносин у сфері встановленого порядку управління, поліпшення діяльності інститутів державної влади та місцевого самоврядування.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали загальнотеоретичні праці фахівців у галузі теорії управління, адміністративного права та процесу, кримінального права, зокрема В.Б. Авер'янова, М.І. Бажанова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, С.М. Гусарова, С.В. Ківалова, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.Д. Меньшагіна, О.І. Остапенка, В.П. Петкова, В.В. Сташиса, Ю.О. Тихомирова, А.П. Шергіна, та інших провідних науковців.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного адміністративного та адміністративно-деліктного законодавства України дослідити адміністративно-правову категорію «порядок управління», з'ясувати коло суб'єктів адміністративно-правової охорони порядку управління, надати конкретні пропозиції щодо удосконалення механізму його охорони.

Порядок управління – це правове поняття, що відображає такого роду управлінські відносини, які об'єктивно передбачають необхідність узгодження, упорядкування, в регулюванні відповідних процесів. Адміністративна проблематика охорони встановленого порядку управління обумовлена складною системою взаємозалежності адміністративного законодавства, адміністративного права та однойменної науки.

Термін «правова охорона» вживається поряд з термінами «правовий захист», «юридичний захист», «правове забезпечення», «правова чи юридична захищеність». Дійсно, терміни «охорона» та «захист» – не тотожні поняття. Якщо «охорона» визначається як берегти, ставитися дбайливо, стерегти, тобто як діяльність попереджувального характеру, то слово «захист», – «охороняючи, відгородити від посягань, від ворожих дій, від небезпеки» – несе в собі зміст реального опору, протидії [1, с.45]. Але в межах дійсної наукової

праці дослідженню підлягатимуть не тільки і, навіть, не стільки позитивні норми, скільки норми юрисдикційного характеру, які призначені виключно для захисту встановленого порядку управління. Саме тому, слухними на нашу думку є погляди учених, які доводять, що «поняття «охорона» і «захист» у контексті окресленої проблеми співвідносяться між собою як частина з цілим, оскільки вони лежать в одній площині і мають один предмет. І тільки за основу розмежування елементів цих понять необхідно покласти критерій наявності чи відсутності порушеного права і його відновлення» [2, с.10]. Саме з таких позицій в рамках нашого дослідження буде використовуватися термін адміністративно-правова охорона встановленого порядку управління.

Коло суспільних відносин, що охороняються адміністративними нормами у сфері встановленого порядку управління, досить різноманітне, а існуюча на сьогодні їх класифікація за родовим об'єктом посягання вже застаріла. О.І. Остапенко та Л.О. Остапенко пропонують об'єднати всі адміністративні проступки у сфері встановленого порядку управління у три групи: 1) адміністративні проступки, що посягають на нормальну діяльність органів влади, громадських організацій у сфері охорони громадського порядку, діяльності судів, прокуратури і дотримання законодавства; 2) адміністративні проступки, що посягають на нормальну діяльність органів влади у сфері економіки, екології, санітарії, стандартів, виробництва і торгівлі; 3) адміністративні проступки, що посягають на нормальну діяльність органів влади, пов'язані із забезпеченням та реалізацією прав і свобод громадян [3, с.7–8].

В.І. Марчук дещо розширив та уточнив класифікацію, запропоновану вищезгаданими науковцями: 1) адміністративні проступки, які посягають на нормальну діяльність органів влади та громадських організацій у сфері охорони громадського порядку, а також волевиявлення громадян та порядку його застосування; 2) адміністративні проступки, які посягають на нормальну діяльність судів;

3) адміністративні проступки, які посягають на нормальну діяльність прокуратури та органів внутрішніх справ; 4) адміністративні проступки, які посягають на нормальну діяльність органів влади у сфері економіки, фінансів, екології, ядерної та радіаційної безпеки, соціальної політики, енергетики, стандартизації, сертифікації тощо; 5) адміністративні правопорушення, які посягають на нормальну діяльність органів влади у сфері обігу вогнепальної, холодної та газової зброї, боєприпасів до них, спеціальних засобів; 6) адміністративні правопорушення, пов'язані з правилами перебування на території України іноземців та осіб без громадянства; 7) адміністративні правопорушення, які посягають на нормальну діяльність органів влади у сфері підтримання боездатності держави; 8) адміністративні правопорушення, пов'язані із правом на інформацію та державною таємницею [4, с.33].

Враховуючи той факт, що частина норм КУпАП, де передбачена відповідальність за порушення встановленого порядку управління, має бланкетний характер, то їх зміст складається також з інших кодексів та законів України. Значна їх кількість містить у собі адміністративно-правові норми, за допомогою яких визначаються права і обов'язки посадових осіб, а також права і обов'язки громадян у сфері виконавчої та розпорядчої діяльності.

Серед специфічних рис, власне, Кодексу України про адміністративні правопорушення слід виділити максимальну деталізацію юридико-фактичних підстав адміністративної відповідальності, звуження кола суб'єктів адміністративної відповідальності лише до фізичних осіб, фрагментарність розмежування нормотворчих повноважень різноманітних державних органів в адміністративно-деліктній сфері, відсутність базових правових визначень (за винятком адміністративного правопорушення (проступку)) [5, с.190], відсутність чіткої системи (як слушно зазначає І.П. Голосніченко, КУпАП України був виписаний на підставі структури Основ законодавства Союзу РСР та союзних республік про адміністративні правопорушення, однак це не ви-

правдовує асистемність цього акту) [6, с.21], відсутність чіткого поділу КУпАП на матеріальні та процесуальні розділи, що й зумовило потребу подальшого внесення змін та доповнень з урахуванням докорінних змін соціально-економічних та політичних засад функціонування нашої держави.

Після здобуття Україною державної незалежності, законодавець розгорнув бурхливу правотворчу діяльність. Однак стан забезпечення порядку управління в багатьох галузях і сферах публічної діяльності від цього не покращився. Відзначаючи суперечливий характер розвитку адміністративного законодавства, Ю.А. Тихомиров підкреслює, що він (розвиток) стримується кризовими явищами в економіці та інших сферах, недооцінкою управління на всіх рівнях: заважає і законодавчий «вакуум» в деяких підгалузях, слабка реалізація прийнятих законів, ілюзія вирішення проблем за допомогою прийняття нових актів тощо. Як і раніше, вважає автор, має місце протиріччя між актами і нормами через відсутність загальних концепцій, нечіткі правові характеристики нового статусу органів виконавчої влади, мінливих форм, методів управління, управлінських відносин, немає зваженого підходу до адміністративно-процесуального законодавства [7, с.37].

Адміністративно-правова охорона порядку управління включає в себе комплекс різноманітних організаційно-правових, профілактичних заходів, здійснюваних органами державної влади при безпосередній участі громадян та їх об'єднань, які реалізуються за допомогою різних форм контролю та нагляду за виконанням чинного законодавства у даній сфері, забезпечення порядку управління, захисту прав і законних інтересів суб'єктів управлінських відносин, виявлення і припинення правопорушень, притягнення винних до адміністративної відповідальності і реалізації засобів адміністративно-правового та громадського впливу на правопорушників.

Державний контроль у сфері охорони встановленого порядку управління здійснюють різні органи. Функції загального контро-

лю реалізують: Президент України та його апарат; Кабінет Міністрів України; голови обласних державних адміністрацій; законодавчі (представницькі) органи. Міжвідомчий функціональний контроль здійснюють міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах наданої їм компетенції. Органами спеціалізованого контролю є служби, агентства, інспекції, що діють в системі центральних органів виконавчої влади, а також центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Вони наділені широкими повноваженнями, що дозволяють припиняти порушення нормативних правових актів, притягати порушників до юридичної відповідальності і налагоджувати діяльність суб'єктів, що ними перевіряються. Статус органів спеціалізованого контролю встановлюється відповідними органами і дозволяє їм втручатися у оперативну і господарську діяльність будь-якої ланки в системі галузевого управління.

До сьогоднішнього часу, однією з головних проблем функціонування та діяльності державних контролюючих органів була й залишається їх велика чисельність, що, у свою чергу, негативно впливало на якість контрольної діяльності, а також стан корумпованості цих органів. Першим кроком на шляху вирішення цієї проблеми стало прийняття Кабінетом Міністрів України постанови від 13.08.2014 р. № 408 «Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами» [8]. Цей нормативний акт містить у собі два ключові положення: по-перше, у постанові чітко визначений перелік державних інспекцій та інших контролюючих органів, яким надаватиметься право на здійснення перевірок; по-друге, здійснення перевірки відбувається на підставі дозволу, що видається Кабінетом Міністрів України.

На нашу думку, наступним кроком на шляху упорядкування чисельності та повноважень державних контрольних органів має стати прийняття Закону України «Про державний контроль в Україні».

У якості об'єктів контрольної діяльності виступають, з одного боку, всі сфери управління, господарської, соціально-культурної, адміністративно-політичної діяльності, а з іншого - управлінські функції (планування, організація, регулювання та ін.). Контроль ґрунтується на таких принципах, як систематичність, регулярність, циклічність процесу перевірок дій (операцій). У контрольній діяльності використовуються різні методи – тематичні перевірки, контрольні інформаційні матеріали, доповіді, звіти, аналітичний огляд ситуації, бесіди з розробниками тощо.

Механізм контролю характеризується такими специфічними рисами як автономія контрольних органів; спеціалізація функцій контролю; компетенція контрольних органів, реалізація контролю (при проведенні контролю повинні дотримуватися права на захист), санкція контролю (фінансові, адміністративні санкції тощо).

Таким чином, контрольна діяльність властива будь-якому суб'єкту управління, оскільки кожен з них контролює виконання прийнятих рішень, завдань, дотримання законності у внутрішній та зовнішній системі. Тим самим контроль спрямований і на забезпечення встановленого порядку управління в його широкому і вузькому розумінні.

Суть адміністративного нагляду полягає у спостереженні за виконанням діючих в сфері управління різноманітних спеціальних норм, загальнообов'язкових правил, закріплених у законах і підзаконних актах. Він здійснюється щодо органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань і громадян, і «забезпечує недоторканність охоронюваних об'єктів від різного роду посягань, здатних завдати матеріальної або моральної шкоди» [9, с.58].

Л. Сушко пропонує розглядати контроль і нагляд як синонімічні поняття, де контроль – це «процес здійснення суб'єктом державної влади своїх наглядових повноважень» [10, с.120]. Х.П. Ярмакі, хоча й припускає наявність певних відмінних ознак у контролі і нагляді, також розглядає їх у якості подібних

видів державної діяльності [11, с.11], як і М.В. Руденко [12, с.29]. У той час як О.Ф. Андрійко пропонує нагляд розглядати як «окремих вид (форму) контролю, до особливостей якого належить те, що нагляд здійснюється державними органами щодо об'єктів, які їм організаційно не підпорядковані, тоді як контроль стосується підпорядкованих суб'єктів; у процесі нагляду застосовуються заходи адміністративного впливу, тоді як за результатами контролю можуть застосовуватися і заходи дисциплінарні; адміністративний нагляд здійснюється за дотриманням відповідними суб'єктами спеціальних норм і правил, а контроль – за діяльністю підконтрольних об'єктів у цілому чи окремими її аспектами» [13, с.349–350].

Не зважаючи на триваючу й дотепер полеміку у науковому середовищі щодо співвідношення контролю та нагляду, у будь-якому випадку, основним завданням органів адміністративного нагляду є забезпечення чіткого, єдиноманітного виконання загальнообов'язкових норм і спеціальних правил, тобто забезпечення законності в управлінні, підтримання встановленого порядку управління. Вирішення цих, а також багатьох інших завдань наглядової діяльності здійснюється шляхом попередження, припинення правопорушень, притягнення до відповідальності винних осіб.

Здійснюючи діяльність з попередження правопорушень, органи адміністративного нагляду мають право безперешкодно відвідувати піднаглядні об'єкти і проводити на них перевірки з питань, що входять до їхньої компетенції, отримувати при цьому необхідні матеріали, відомості, довідки, пояснення; заслуховувати керівників піднаглядних об'єктів; надавати дозволи на здійснення окремих робіт, випуск продукції, машин і т.п.; оголошувати карантин; оглядати транспортні засоби, забороняти їх рух та ін. Органи нагляду здійснюють методичне керівництво діяльністю піднаглядних об'єктів з питань своєї компетенції, координують її, розробляють заходи щодо її вдосконалення.

Органи адміністративного нагляду, реалізуючи повноваження щодо попередження та припинення правопорушень, виносять на адресу піднаглядних об'єктів обов'язкові для виконання приписи про усунення виявлених порушень, причин і умов їх вчинення. Вони мають право давати обов'язкові для виконання приписи про призупинення робіт, що ведуться з порушенням відповідних норм, правил безпеки, в разі крайньої необхідності, пов'язаної із загрозою життю людей, тимчасово припинити такі роботи; заборонити експлуатацію транспортних засобів; припинити дію раніше виданого дозволу на право ведення певного виду діяльності; ставити питання про відсторонення від роботи осіб, які систематично порушують відповідні правила і норми та ін.

Деякі органи адміністративного нагляду наділені правом притягати винних осіб до адміністративної відповідальності, а також накладати адміністративні стягнення. Наглядові органи, які не наділені юрисдикційними повноваженнями, зобов'язані направляти матеріали про виявлені порушення до суду, органам і посадовим особам, уповноваженим розглядати відповідні справи. Органи адміністративного нагляду мають певні повноваження і в області нормотворчості. Елементом адміністративного нагляду є моніторинг як система спостережень, оцінки та прогнозу стану і динаміки тих чи інших явищ і процесів, що встановлюється відповідними державними органами, хоча деякі вчені схиляються до того, моніторинг слід розглядати як різновид контролю, його певну форму, що, у порівнянні з наглядом, за наслідками впливу можна віднести до його пасивної форми. Застосування моніторингу пов'язують із відсутністю ситуації чи процесу у сфері управлінської діяльності, відмежуванням впливу прийнятих управлінських рішень, правових актів на існуючі суспільні відносини. При цьому використовуються в якості методів такої діяльності не стільки перевірка та ревізія, скільки спостереження та аналіз [14, с.30].

У переважній більшості випадків законодавець не проводить чітких розмежувань між

контрольними та наглядовими функціями державних органів. Тому не випадково деякі органи виконавчої влади одночасно здійснюють контрольну і наглядову діяльність, поєднуючи риси тієї та іншої. Зі змісту нагляду в контрольну-наглядову діяльність входить такий елемент, як «перевірка тільки з точки зору законності». Зі змісту ж контролю запозичена інша її ознака – «прийняття заходів в ході або за результатами контролю». У підсумку зміст контрольної-наглядової діяльності полягає у проведенні перевірки піднаглядного характеру з наступним прийняттям заходів, але заходів не заохочувальних і не дисциплінарних, а заходів адміністративно-припиняючого характеру та адміністративних стягнень.

Основна ж відмінність між наглядом і контролем, напевно, полягає в тому, що в процесі нагляду здійснюється перевірка виконання дій і рішень органу (посадової особи) з точки зору їх відповідності виключно закону (а не з позиції доцільності); заходи, що приймаються в процесі або за підсумками нагляду, можна вважати спеціальними, оскільки їх перелік чітко визначений і обмежений в правовому акті і має єдину мету – утримати піднаглядний об'єкт в рамках встановленого правового режиму, а при порушенні – відновити законність.

Нерозривно пов'язане з адміністративно-правовою охороною порядку управління також і таке комплексне поняття як забезпечення порядку управління. На думку М.Л. Шелухіна, правове забезпечення – це система нормативних і індивідуальних правових актів, що створюють правову основу. Вона визначається сукупністю правових засобів, якими досягається необхідний економічний результат [15, с.7]. М.В. Цвік розглядає правове забезпечення як цілеспрямовану дію на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів [16, с.327]. А.Ю. Олійник вважає, що правове забезпечення – це вплив на права і свободи громадян за допомогою певних юридичних засобів, насамперед норм права [17, с.160]. Я.В. Лазур, аналізуючи сутність правового забезпечення,

звертає увагу на сутність приписів і засобів, спрямованих на упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію і розвиток [18, с.392].

На думку В.М. Манохіна «забезпечення порядку досягається системою заходів економічного, політичного, організаційного та іншого характеру, відповідних загрозам життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави» [19, с.422]. З цього випливає, що забезпечення порядку управління продовжується й надалі в безпосередній його охороні. При цьому вже в процесі охорони порядку управління можуть застосовуватися запобіжні заходи та заходи адміністративної відповідальності.

Отже, забезпечення порядку управління і пов'язану з цим сукупність суспільних відносин можна розглядати в широкому і вузькому сенсі. Забезпечення порядку управління, в широкому сенсі, включає комплекс політичних, економічних, ідеологічних, організаційних, правових та інших заходів, призначених і використовуваних в рамках відповідної компетенції органами законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, Президентом України та його апаратом, прокуратурою, іншими державними структурами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями для збереження сформованих управлінських відносин, подальшого вдосконалення та стимулювання прогресивних тенденцій їх розвитку.

Порядок управління у вузькому сенсі, забезпечується сукупністю (системою) державних органів, що реалізують правотворчі, правозастосовні, правоохоронні та забезпечувальні функції, а також громадських об'єднань за умови надання їм владних повноважень.

Таким чином, завершуючи дослідження порядку управління як об'єкта адміністративно-правової охорони, спробуємо сформулювати наступні висновки:

– адміністративно-правова охорона порядку управління включає в себе комплекс різноманітних організаційно-правових та профілактичних заходів, здійснюваних органами державної влади при безпосередній участі

громадян та їх об'єднань, які реалізуються за допомогою різних форм контролю та нагляду за виконанням чинного законодавства у даній сфері, забезпечення порядку управління, захисту прав і законних інтересів суб'єктів управлінських відносин, виявлення і припинення правопорушень, притягнення винних до адміністративної відповідальності і реалізації засобів адміністративно-правового та громадського впливу на правопорушників;

– зміст контрольно-наглядової діяльності щодо адміністративно-правової охорони встановленого порядку управління полягає у проведенні перевірок піднаглядного характеру з наступним прийняттям заходів, але заходів не заохочувальних і не дисциплінарних, а заходів адміністративно-припиняючого характеру та адміністративних стягнень;

– до числа суб'єктів адміністративно-правової охорони встановленого порядку управління відносяться: Президент України та його апарат; Кабінет Міністрів України; голови обласних державних адміністрацій; законодавчі (представницькі) органи. Міжвідомчий функціональний контроль здійснюють міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах наданої їм компетенції. Органами спеціалізованого контролю є служби, агентства, інспекції, що діють в системі центральних органів виконавчої влади, а також центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Вони наділені широкими повноваженнями, що дозволяють припинити порушення нормативних правових актів, а також притягувати порушників до юридичної відповідальності.

– до сьогоденного часу, однією з головних проблем функціонування та діяльності державних контролюючих органів була й залишається їх велика чисельність, що, у свою чергу, негативно впливає на якість контрольної діяльності, а також стан корумпованості цих органів. Вирішення проблеми щодо упорядкування чисельності та повноважень державних контрольних органів полягає у прийнятті Закону України «Про державний контроль в Україні»;

– у якості об'єктів контрольної діяльності виступають, з одного боку, всі сфери управлінської, господарської, соціально-культурної, адміністративно-політичної діяльності, а з іншого – управлінські функції (планування, організація, регулювання та ін.);

– механізм контролю характеризується такими специфічними рисами як автономія контрольних органів; спеціалізація функцій контролю; компетенція контрольних органів, реалізація контролю (при проведенні контролю повинні дотримуватися права на захист), санкція контролю (фінансові, адміністративні санкції тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ворушило С. В. Адміністративно-правова охорона атмосферного повітря : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Донецьк : Донецький юридичний інститут ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка, 2010. 252 с.
2. Ульянов О. І. Адміністративно-правовий захист міліцією прав громадян у сфері громадського порядку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2002. 18 с.
3. Остапенко О. І., Остапенко Л.О. Адміністративно-правовий захист встановленого порядку в Україні : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2008. 345 с.
4. Марчук В. І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Львів : Львівськ. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 234 с.
5. Заруба В. М. Історія держави і права України : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
6. Голосніченко І. Проблеми кодифікації норм, що встановлюють адміністративну відповідальність // Право України. 2002. № 10. С. 20–24.
7. Тихомиров Ю. А. Курс адміністративного права и процесса. М. : «ЮрИнфорцентр», 1998. 798 с.
8. Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами : постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 № 408. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/408-2014-%D0%BF>.
9. Денисов Р. И. Административный надзор: сущность и соотношение с контролем // Проблемы теории и практики административной ответственности : сб. науч. трудов ВНИИ МВД СССР. 1983. Вып. 68. С. 58–60.
10. Сушко Л. Зміст контрольної діяльності органів державної влади // Право України. 2006. № 11. С. 118–121.
11. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні : монографія. Одеса : Юридична література, 2006. 336 с.
12. Руденко М. В. Про співвідношення державного контролю і прокурорського нагляду (концептуальні зауваження на перехідний період) // Право України. 1997. № 5. С. 29–33.
13. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади : монографія. К. : Наукова думка, 2004. 301 с.
14. Коломоєць Т. О., Лютіков П. С. Державний контроль в галузі чорної металургії в Україні: організаційно-правовий аспект : монографія. Запоріжжя : Запорізьк. нац. ун-т, 2009. 216 с.
15. Шелухін М. Л. Правове забезпечення збереження вантажів при залізничних перевезеннях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Донецьк, 2002. 19 с.
16. Загальна теорія держави і права : підручник / [Цвік М. В. (ред.), Ткаченко В. Д., Рогачова Л. Л. та ін.]. Х. : Право, 2002. 432 с.
17. Олійник А. Ю., Гусарев С. Д., Слюсаренко О. Л. Теорія держави і права : навч. посібник. К. : Юрінком Інтер, 2001. 176 с.
18. Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2009. № 3. С. 392–398. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_3_57.pdf

19. Российское административное право : | Манохин В. М. М. : Юрист, 1996. 472 с.
учебник / Адушкин Ю. С., Багишаев З. А.,

Панченко М. А. Особливості адміністративно-правової охорони встановленого порядку управління // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 3. С. 152–159. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_3_28.pdf

Досліджено адміністративно-правову природу порядку управління, охарактеризовано функції суб'єктів охорони встановленого порядку управління, розкрито зміст діяльності державних контролюючих органів у сфері охорони встановленого порядку управління, надано конкретні пропозиції до адміністративного законодавства України, спрямовані на вирішення проблеми упорядкування чисельності та повноважень державних контрольних органів.

***

Панченко Н.А. Особенности административно-правовой охраны установленного порядка управления

Исследована административно-правовая природа порядка управления, охарактеризованы функции субъектов охраны установленного порядка управления, раскрыто содержание деятельности государственных контролирующих органов в сфере охраны установленного порядка управления, даны конкретные предложения в административное законодательство Украины, направленные на решение проблемы упорядочения численности и полномочий государственных контрольных органов.

***

Panchenko N.A. Features of Administrative and Legal Protection of the Established Management Procedure

The article explores the administrative and legal nature of public order; health entities described function of the established order management, the content of the activities of state control in the sphere of the established order management, specific suggestions to the administrative legislation of Ukraine to address the problem of streamlining the size and powers of government supervisory bodies.

Форум права